

Oana Cristea GRIGORESCU

Stația terminus: PARADIS

Comedia iubirii în viziunea lui Victor Ioan Frunză, la Teatrul Național din Cluj, depășește stadiul unei regii ilustrativ shakespeareane. Comedia este dezvăluită, până dincolo de pragul parodiei tragice. În vremuri de neîngrădită libertate, *Visul unei nopți de vară* este acum pledoaria sexualității exacerbate, scoase de sub regula aservirii sufletești. De unde vine acest val de libertate? Tocmai din lumea spiritelor, a sufletelor-păsări, unde Puck este un mic vrăjitor pervers. Creierul acestei farse tragice cu deznodământ vesel este perechea Oberon-Puck, cei ce leagă și dezleagă efemere iubiri, știind prea bine prețul măcinării lor, încasat negreșit la scadență de Timp. Cele trei grupuri de personaje – grupul actorilor de ocazie, cuplurile de îndrăgostiți împreună cu perechea princiară a Atenei, și locuitorii tărâmului zânelor – sunt ierarhic supuse fanteziei bolnăvicioase (sau doar actualizate) a lui Oberon și Puck.

S-a spus despre *Vis* că este o piesă fixă în atitudini: personajele nu evoluează de-a lungul actelor, nu se descoperă, nu se autocorectează. Bogăția ei decurge din frâul liber lăsat fanteziei. De aici

pleacă și regizorul Victor Ioan Frunză când îi investește pe Oberon și Puck cu înțelegerea și zestrea de trăiri a lumii moderne. Oberon și Titania nu mai sunt doar un cuplu matur, parodie a slăbiciunilor omenești. Cearta lor reface la scară supraumană modelul comediei casnice. Amplificarea deznodămintelor se produce după dimensiunea spirituală a protagoniștilor. Ei dețin experiența libertăților sexuale cucerite de secolul nostru și nu se sfiesc să o exercite asupra muritorilor, ale căror destine individuale le stau în putere. De altfel, regizorul a actualizat textul piesei prin confruntarea celor cinci traduceri existente în limba română, completând-o cu câteva inserturi din Marchizul de Sade și Sfânta Biblie. Nu este întâmplător că toate aceste mutări de accent definesc un Puck modern, atins de perversitate, fără să piardă însă nimic din esența sa de spirit jucăuș – răutăcios care l-a consacrat. Imaginația lui Puck nu cunoaște limite. Cel ce-și amintește permanent mesajul shakespearean al iubirii e Oberon, care îl cheamă la ordine pe Puck atunci când fantezia lui amenință să depășească limita acceptabilă a spectatorului de azi. Puck poate

merge oricât de departe, doar e duh, nu-i așa? Clipa de îndoială, momentul monologului lucid, examenul lui de conștiință, reechilibrează întreg spectacolul, atinge limita extremă a comediei: autoparodierea. Shakespeare și-a permis să se autoparodieze în această piesă. Povestea lui Pyram și a Tisbei nu este oare o parodie a piesei *Romeo și Julieta* (cel puțin așa a văzut-o critica)? Frunză are puterea să dubleze tehnic miza când îi așază lui Puck oglinda conștiinței în față. „Sunt oare normal?” se întreabă Puck, „... îmi place tot ce e anormal, deformat...”. Acesta pare a fi tributul plătit de modernitate sensurilor directe ale vieții. *Visul unei nopți de vară* este o coborâre în lumea contradictorie a imaginarului. E o feerie, un basm vesel în care mai multe planuri narrative ne atrag atenția asupra aceleiași morale tragicomice a comediei iubirii. Lamentabila reprezentare a piesei din piesă e și ea un epilog trist la autoparada modernității. Regia nu a gândit un final ferm, renunțând la scena finală din textul original. Piesa se stinge, eșecul trupei de actori de ocazie se estompează, focul de artificii al visului se risipește. Rămâne întrebarea asupra derizoriului progres al umanității. Dacă partea întâi a spectacolului trenează, ea pregătește actele III,

IV, ritmate cu simț de orchestrator. motivate pe cheia de lectură, generoase în situații de joc pentru actori. Doru Surcel și Ioan Isaiu (*Lysander* și *Demetrius*) acoperă cu strălucire două partituri solicitante (admirabil duelul). Vasilica Stamatini și Adriana Băilescu (*Hermia* și *Helena*) conturează precis două personaje feminine pereche.

Dorin Andone (*Oberon* și *Theseu*) dă măsura mobilității sale actoricești. Oberon, regele elfilor, duhurilor și al spiritelor, e creierul care menține echilibrul demonizării lumii muritorilor. Perversiunea și maleficul sunt instrumentele interioare la care face apel cu naturalețe, așa cum știe să facă suportabilă lumea muritorilor, atunci când mintea lui Puck amenință să o deformeze ireversibil.

Geanina Călinescu (*Titania* și *Hypolita*) e perechea lui Oberon, tăiată după tiparul suprauman în toate trăirile. Reușește să păstreze echilibrul între elan și exces declamator. *Titania* e Femeia în mare, în toate cele. De aceea suferă o vagă masculinizare, compensată scenografic de efeminarea lui Oberon.

Balázs Attila (*Puck*) este aici o ilustrare a excesului. Trăirile lui respectă scara, dar și tradiția. În relația cu *Oberon*, *Puck* e unealta lui făcătoare de vrăji și răutăți

aparent nevinovate. Jocul imaginației îl individualizează, conștiința nemăsurii e nota modernității cu care s-a îmbogățit. Soluțiile scenografice și regizorale îl pun în fața unor probe fizice (zborul pe frânghie) și de îndemânarea practică (utilizarea întregii recuzite de vrăjitor; ierburi fermecate, amulete, sticlute cu licori) care îi îngreunează pe alocuri misiunea în scenă.

Grupul actorilor de ocazie – Ion Marian, Ligia Moga, Dorel Vișan, Ruslan Bârlea, Petre Băcioiu, Cornel Răileanu, Dan Chiorean, Frederic Slavici – conturează, fiecare în parte, caractere vii, distincte, memento parodic la virtuțile comediei groțesti. Fiecare gest, fiecare cuvânt al grupului își are locul în piesă și găsește replica pe măsură în sală (cea reală): râsul și aplauzele. Dorel Vișan e un îndreptar de teatru pe viu. Simțul scenei se grefează pe autoparodia shakespeariană, rezultatul fiind o probă de virtuozitate actoricească. Pădurea fermecată de duhuri induce în muritori, fie ei îndrăgostiții sau actorii de ocazie, trăiri amplificate. Ei par și apar demonizați de licoarea fermecată. În lumea vrăjită și în cea dezvrăjită întreaga distribuție se autodepășește, dovedește că avem în față profesioniști de calibrul unui teatru național.

Scenografia Adrianei Grand nu

face economie de imaginație. Decorul e sumar: planul înclinat al viselor e podeaua paradisului și cerul visat al pământenilor. Costumele sunt un fastuos comentariu vizual și simbolic la lumea de vis; evoluează, se transformă odată cu povestea, preiau modificările de stare ale personajelor. Simbolic, lumea duhurilor se identifică prin elemente aviforme. Putem suspecta chiar ideea că duhurile sunt îngeri căzuți care se consolează de dizgrație jucând farse muritorilor. Piesa din piesă beneficiază de o bogată recuzită din hârtie (costume, decoruri) gândite să ilustreze grotescul comediei tragice a vieții muritorilor. Muzica originală compusă de Horvath Karoly în stil clasic, este interpretată live și susținută solistic de contratenorul Andrei Țara. Prezența orchestrei Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj în fundalul scenei, completează lumea paradisiacă a duhurilor și zânelor cu nota de veridicitate sonoră. N-o să ne supărăm dacă vom descoperi în final că orchestrații - păsări sunt, la rândul lor, îngeri căzuți. În vis învățăm să le acceptăm pe toate. Tot acolo se deschide ochiul interior cu care învățăm să râdem cu îngăduință de comedia dragostei, chiar și atunci când suntem nevoiți să ne recunoaștem umili actori.